

Inspektion av överförmyndarnämnden Mitt 2023

Sammanfattning

Länsstyrelsen bedömer att överförmyndarnämndens verksamhet i stort fungerar tillfredställande. Under aktgranskningen har det inte förekommit brister av sådan art som föranleder kritik. Överförmyndarnämndens hantering av sina akter har förbättrats jämfört med de senaste årens inspektioner.

Allmänt om inspektionen

I enlighet med 26 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) har överförmyndarnämnden lämnat in sin statistik till länsstyrelsen för 2022 (förgående verksamhetsår). Statistiken lämnades inom utsatt tid.

Länsstyrelsen kunde vid kontroll konstatera att information om expeditionstid fanns uppsatt i enlighet med 8 § förmyndarskapsförordningen (1995:379).

Under 2023 ska länsstyrelsen särskilt kontrollera att överförmyndarens granskning av ställföreträdarnas redovisningshandlingar genomförs på korrekt vis, länsstyrelsen ska därvid särskilt granska överförmyndarens kontroll av att överförmyndarspärrear finns på bankkonton. Vid inspektioner ska länsstyrelsen särskilt kontrollera överförmyndarens handläggning och tillsyn i ställföreträdarskap där överförmyndaren nyligen samtyckt till överlåtelse av fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom. Länsstyrelsen ska även kontrollera överförmyndarens hantering av ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap. 2 § föräldrabalken (1949:381) och särskilt kontrollera ärenden där det finns en god man förordnad i enlighet med 11 kap. 2 § föräldrabalken med anledning av att omyndiga lånat ut pengar till anhörig. Dessutom särskilt granska hur överförmyndare ändrar arvodesbeslut samt hanterar överklaganden av dessa beslut.

Länsstyrelsen granskade vid inspektionen 19 akter som valts ut slumpvis ur överförmyndarnämndens aktförteckning. En förteckning över de akter som granskats finns i bilaga till protokollet.

Länsstyrelsen utövade sin inspektion av överförmyndarnämnden i deras lokaler. Besöket har sedan följts av ett digitalt

uppföljningsmöte via Skype där representanter från överförmyndarnämnden och personal fått möjlighet att delta. I samband med länsstyrelsen årliga tillsyn ska överförmyndarnämnden även besvara ett frågeformulär. Formuläret berör frågor kring överförmyndarnämndens verksamhet och diskuterades under uppföljningsmötet.

Aktgranskningen

Akterna granskades två år tillbaka i tiden och det ursprungliga förordnandet i domstol kontrolleras alltid.

Vid årets inspektion har det i akterna som granskats ej förekommit några brister av mer allvarlig karaktär. Det länsstyrelsen anmärkte på och som förmedlades under uppföljningsmötet avsåg mindre brister som inte varit av den karaktären att huvudmännen eller ställföreträdarna hade hanterats på ett klandervärt sätt.

Det förekom vissa felaktigheter vid diarieföringen. Exempelvis handlingar som inkommit efter varandra hade diarieförts i fel ordning. Det saknades enstaka handlingar i akterna. Det påverkade dock inte länsstyrelsens möjlighet att genomföra inspektionen. Nämndens hantering av ärenden kunde trots det följas. Eventuella tveksamheter besvarades av nämnden. Det förekom även diarieförda registerkontroller på tilltänkta ställföreträdare. Länsstyrelsen är underrättade om att andra rutiner för hantering av registerkontroller råder och därmed ej diarieförs i akterna längre. Länsstyrelsen ställer sig positiv till den nya hanteringen.

Vid föregående årets inspektion förde länsstyrelsen en diskussion med nämnden kring kommunikering med allmänheten, mer specifikt gällande ställföreträdare, huvudmän och anhöriga. Det är av stor vikt att tillgänglighet på kontoret föreligger för besvarandet av eventuella frågor och funderingar. Vid årets inspektion uppmärksammade länsstyrelsen att nämnden blivit bättre på att anteckna händelser och åtgärder i akterna. Av de akter som granskades fanns det inga större anmärkningar men länsstyrelsen såg att det fortsatt fanns behov för förbättring.

Med anledning av frågan kring kommunikering enligt ovan vill länsstyrelsen specifikt belysa akt 4099. De senaste åren, efter att arvodesbeslut fattats, uppstod det diskussioner mellan ställföreträdaren och nämnden kring besluten. Eftersom ställföreträdaren i fråga inte haft förvalta egendom i sitt förordnande och därmed inte varit redovisningsskyldig, saknas det per automatik inlämnat underlag över huvudmannens inkomster och tillgångar. Nämnden hade därför i sina beslut

använt sig av föräldrabalkens huvudregel i 12 kap. 16 §, att arvodet skulle betalas med huvudmannens medel.

Arvodesbeslutens hanteringar föranledde mycket kontakt mellan ställföreträdaren och nämnden, bland annat genom begäran om omprövning av betalningsansvaret.

Länsstyrelsen anser dock att nämnden behöver se över sin rutin i hanteringen av arvodesbeslut när förvalta egendom inte finns i ställföreträdarens förordnande. Dels för att nämnden ska inneha ett ärendehanteringsätt som är effektivt, rättssäkert och lika för alla, dels för att underlätta och skapa förståelse för ställföreträdarna.

I *akt* 12362 beslutade nämnden om samtycke till ett överlåtelseavtal gällande en bostadsrätt. Beslutet om samtycke saknade i sin motivering en hänvisning till vilken bestämmelse nämnden fattade sitt beslut med stöd av. Beslutet saknade även en överklagandehänvisning.

I 32 § förvaltningslagen (2017:900) benämns bland annat att en motivering som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats. Detta innebär att myndigheten ska ange vilket författningsstöd som legat till grund för sitt ställningstagande.

Ett beslut om samtycke enligt 14 kap. 11 § föräldrabalken, är att ses som ett beslut som kan antas ha stor påverkan på den enskilde och är dessutom ett överklagningsbart beslut. Beträffande nämndens beslut om samtycke gällande enskilds egendom regleras överklagningsförfarandet särskilt. Enligt 20 kap. 4 § föräldrabalken kan ett beslut om samtycke avseende enskilds egendom endast överklagas av ställföreträdaren. Oaktat föräldrabalkens 20 kap. 4 § som avviker från standardförfarandet kring en överklagan, ska det ändå framgå en besvärshänvisning i beslutet.

Möte med överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden har inför besöket besvarat frågor kring sin verksamhet. Vid mötet med nämnden har några av svaren på dessa frågor kompletterats och förtydligats. Dessutom har de brister som länsstyrelsen uppmärksammat vid aktgranskningen diskuterats.

Närvarande vid mötet var följande.

Från länsstyrelsen;

Samuel Runeke & Åsa Sjöberg, förvaltningshandläggare

Från överförmyndarnämnden;

Klara Hedin (Ordf.) och Leif Jacobsson, nämnd

Therese Samuelsson Östlund (Chef), Mariola Bergström, Ulrika Danielsson, Jenny Hansson, Christel Kapo, Malin Olsson, Anders Persson, Katarina Thor, Charlotte Wennberg, Mina Ångman, Rand Al-Taie och Ann Charlotte Jansson (Utredare).

Årsräkningar

Överförmyndarnämnden lämnade till länsstyrelsen i sitt frågeformulär, statistik för granskningen av 2022 års årsräkningar som granskas under år 2023. Nämnden uppgav att 65 % av alla årsräkningar inkom i tid. Vilket är en viss nedgång jämfört med året innan. Vid inspektionsbesöket i slutet av september 2023 var 94 % av samtliga årsräkningar färdiggranskade, 89 % var granskade innan 30 juni.

Efter sedvanliga påminnelser av årsräkningar, beslutade nämnden i 49 fall om vitesföreläggande. Överförmyndarnämnden yrkade på utdömande hos tingsrätten i 22 av fallen, varav fem återtog av nämnden. Tingsrätten hade vid lämnandet av uppgifterna fattat beslut om utdömande av vite i 16 ärenden.

Vid uppföljningsmötet diskuterades hanteringen av ställföreträdare som dels får vitesföreläggande, dels får beslut om utdömande av vite. Förmår inte ställföreträdaren att inkomma med de handlingar nämnden kräver för sin granskning kan det finnas skäl för nämnden att utreda huruvida personen fortsatt är lämplig att inneha sitt uppdrag eller inte. Speciellt vid upprepade vitesförelägganden eller utdömande av vite.

Vidare uppgav nämnden att 19 % av de granskade årsräkningarna hade granskats med anmärkning. Genom stickprov utförd av nämnden avsåg anmärkningarna bland annat sammanblandning av

medel och att ställföreträdare ej kompletterat sin årsräkning enligt nämndens begäran.

Både vid hantering av eventuella anmärkningar eller vitesförelägganden, uppmärksammade länsstyrelsen att nämnden har upprättade rutiner som följs av de rättsliga regleringarna, samt att dessa även används praktiskt i handläggningen.

Rekrytering och lämplighetsprövning

Överförmyndarnämnden uppgav i sitt frågeformulär att det fortsatt finns stora utmaningar gällande rekrytering. Nämnden arbetar aktivt med att rekrytera fler ställföreträdare. De använder sig fortsatt av en grupp personer på kontoret som specifikt jobbar med rekrytering. Utöver att nämnden fortsatt använt sig av diverse annonser i tidningar, radio, sociala medier etc. arrangeras också fysiska informationsträffar. Nämnden använder sig fortsatt av en rekryteringsmodell för att öka inflödet av nya ställföreträdare. Nytt för nämnden är att man under 2023 infört ett startarvode för de personer som väljer att åta sig nya uppdrag.

Även om rekrytering av nya ställföreträdare eller rekrytering av ställföreträdare i befintliga ärenden medför stora utmaningar är detta inte unikt för just överförmyndarnämnden Mitt. Länsstyrelsen ser dock positivt på nämndens arbete och de åtgärder som genomförts på rekryteringsområdet.

Överförmyndarnämndens lämplighetsprövning av ställföreträdarna sker i samband med ett nytt förordnande samt vid kontroll av hur ställföreträdare sköter sitt eller sina befintliga ärenden. Lämplighetsprövningen utförs med hjälp av belastningsregistret, Kronofogden, socialtjänsten, hos överförmyndare om tilltänkt ställföreträdare är bosatt i annan kommun och även referensintervju om tidigare kännedom av den tilltänkta saknas.

Handläggningstider

Jämfört med förra året har nämndens uppgivna genomsnittliga handläggningstid förbättrats, både gällande hantering av ansökan om ställföreträdare samt ärenden för byte av ställföreträdare. Länsstyrelsen ser positivt på att handläggningstiden har sänkts något och att det fortsättningsvis framåt följer samma trenden, eftersom det fortfarande finns utrymme för ytterligare förbättringsåtgärder avseende handläggningstiderna.

Övrigt

Överförmyndarnämnden använder sig sedan en tid tillbaka av ett helt digitalt arbetssätt, bortsett från att inkomna originalhandlingar förvaras i fysisk akt. Med anledning av det digitala arbetssättet, uppdaterades nämndens informationshanteringsplan. Det digitala arbetssättet är fortfarande nytt och det pågår ett arbete för att säkerställa att upprättade rutiner efterföljs. Med anledning av nämndens digitala arbetssätt lyftes även frågor kring hur länsstyrelsens framtida inspektioner skulle kunna se ut eftersom samtliga handlingar inte längre bevaras fysiskt. Framst för att underlätta nämndens förberedelser inför länsstyrelsens inspektioner.

Protokollförare

Samuel Runeke

Granskare

Protokollet har lästs igenom och godkänts av Åsa Sjöberg.

Bilagor

Förteckning över granskade akter